

GD Nederland op weg naar duurzame zorg Impressie netwerkbijeenkomst 10 april 2017

Anderhalf jaar Green Deal- ontwikkelingen en uitdagingen

De **Green Deal Nederland op weg naar duurzame zorg** is op 27 oktober 2015 van start gegaan met de ondertekening door 55 partijen. Nu, ruim anderhalf jaar later, maken we de stap naar 100 partijen. Na opening door dagvoorzitter Janneke Timmerman schetst Adriaan van Engelen van MPZ, initiatiefnemer van de Green Deal, de ontwikkelingen binnen de deal. Vanuit een actieve regiegroep wordt gewerkt aan cijfers om activiteiten te onderbouwen, aan het opstellen van een Toekomstagenda, verdieping op de thema's voedsel, energie, medicijnresten in afvalwater en duurzaam inkopen en het inventariseren en aanpakken van knelpunten. Daarnaast wordt ingezet op ondersteuning van regionale aanpakken van zorgaanbieders, gemeenten en omgevingsdiensten, o.a. in Amsterdam, Breda, IJmond, Utrecht en West-Holland. Agendering bij bestuurders en het delen en verbinden van kennis en best practices zijn daarin belangrijke elementen. De Milieuthermometer zorg is hierbij een sterk bindend instrument. Uitdagingen zijn er ook, onder andere in het betrekken van het ministerie van VWS en de woningbouwcorporaties. Vanuit de zaal wordt daarnaast de rol van provincies en pensioenfondsen genoemd. Genoeg om vandaag over uit te wisselen en komende anderhalf jaar verder aan te pakken. En na 2018, want de uiteindelijke ambitie is een circulaire en fossielvrije bedrijfsvoering!

Deelsessie GGZE aan de slag met Milieuthermometer Zorg

Rob Lammers van GGZ Eindhoven en Jos Brouwer van Prime Advice laten zien hoe zij praktisch invulling hebben gegeven aan de hoge ambitie van GGZE om voor Milieuthermometer Goud te gaan. Dit was niet eenvoudig door beperkte tijd en een complexe organisatie. Na een actieve start ging de vaart er uit. Daarom wordt nu een milieucoördinator aangesteld die zowel kennis als tijd heeft om het proces goed te coördineren en taken te bewaken. Prime Advice heeft voor GGZE een mooie online tool gemaakt waar alle Milieuthermometer-eisen in staan. Meerdere gebruikers, ook leveranciers, kunnen er op in loggen en openstaande acties zijn goed in beeld. Binnen een jaar wil GGZ E certificeren.

MPZ milieu platform zorgsector

Op 10 april kwamen in Utrecht ruim 70 zorginstellingen en 30 andere organisaties bij elkaar om kennis te maken en bij te praten over de voortgang in de **Green Deal Nederland op weg naar duurzame zorg**.

Nulmeting

De grote vraag is, naderen we de ambitie *“80% van de ziekenhuizen en 50% van de overige zorgaanbieders hebben een begin gemaakt met de systematische verduurzaming van hun bedrijfsvoering en werken toe naar een betrouwbaar integraal duurzaamheid keurmerk”*?

45 Zorginstellingen namen deel aan een nulmeting die werd ontwikkeld door een werkgroep onder leiding van Luc Lenaerts. Enkele resultaten:

- Meer dan 90% van de instellingen geeft aan dat toegewerkt wordt naar een milieukeurmerk;
 - Meer dan 50% van de instellingen geeft aan dat het energieverbruik wordt gemeten, gemonitord en bewaakt;
- De enquête is aangevuld met onderzoek naar de 258 grootste zorgaanbieders. Op dit moment voldoet 23%, dat zijn 60 van de 258 grote zorginstellingen, aan de doelstelling van de Green Deal. Nog 198 zorginstellingen te gaan, dus als iedereen in de zaal komend jaar één nieuwe instelling bij de Green Deal haalt komt de ambitie in zicht.

Deelsessie voeding

Deze deelsessie start met een presentatie van de feiten rond voedselverspilling door Guido Meijer van Consumerview. Ruim een derde van het voedsel dat geproduceerd wordt, wordt verspild. Marielle van Zijp van Alrijne laat zien wat een zorginstelling hier zelf aan kan doen. Belangrijke elementen zijn inzicht (met The Food & Waste Scan), betrokkenheid op alle niveaus, van directie tot voedingsassistenten, en uitgaan van het verbeteren van de patienttevredenheid. Een andere aanpak is die van Diverzio. Koen Nouws Keij vertelt over het programma Duurzaam en gezond aan tafel waarin al met meer dan 100 zorginstellingen gewerkt wordt aan hogere maaltijdtevredenheid, lagere kosten, minder verspilling en duurzame inkoop. Met de goede voorbeelden die in deze sessie langskomen is de uitdaging om dit onderwerp bij meer zorginstellingen op de agenda te krijgen.

Deelsessie medicijnresten in water

In deze deelsessie wordt van gedachten gewisseld over het terugdringen van medicijnresten in afvalwater. Deventer ziekenhuis en waterschap Groot Salland (nu waterschap Drents Overijsselse Delta) hebben samen met de Wageningen Universiteit onderzoek gedaan naar de bereidheid van patiënten om plaszakken te gebruiken na een röntgen onderzoek. Het rapport is op internet te vinden <https://www.wdodelta.nl/projecten/grip-medicijnresten/>.

Tauw heeft een milieu-impactstudie uitgevoerd naar het verbranden van plaszakken met contrastmiddelen. Het rapport is ook op internet te vinden:

<http://www.waterforum.net/nieuws/10632/via-afvalcentrale-verwerken-contrastmiddelen-ziekenhuis-beter-voor-milieu>

Radboud UMC heeft een studie gedaan naar de geneesmiddelen die vanuit het ziekenhuis in het riool terecht komen, in vergelijking met de stoffen die vanuit woonwijken in het riool komen. Hoewel ziekenhuizen voor niet meer dan ongeveer 15% van het totaal aan medicijnresten in het water verantwoordelijk zijn, bleken cytostatica, antibiotica en contrastvloeistoffen relatief vaker uit het ziekenhuis afkomstig. Radboud UMC heeft een methode laten ontwikkelen voor het berekenen van medicijnconcentraties in het afvalwater. Uit onderzoek is gebleken dat deze methode overeenkomt met de werkelijk gemeten concentraties in het afvalwater. Deze berekeningsmethode wordt nu ook getest bij UMC Utrecht. Er wordt gediscussieerd over de vraag hoe medicijnafval het beste afgevoerd kan worden. De conclusie is dat medicijnen in de categorie gevaarlijk afval vallen. Afvoeren als Speciaal Ziekenhuis Afval is erg prijzig en dat is ook vooral bedoeld voor afval waarbij een besmettingsrisico speelt.

Op dit moment is er geen wettelijke verplichting, waardoor de noodzaak om het lozen van medicijnresten via het riool te voorkomen door zorginstellingen nog onvoldoende wordt ingezien. Hierdoor is het moeilijk om collega's te overtuigen dat er kostbare maatregelen nodig zijn. De behoefte wordt geuit voor heldere regelgeving op het gebied van het lozen van medicijnresten. Voorgesteld wordt om vanuit de Green Deal met Menzis te gaan praten over mogelijkheden om medicijnresten te verminderen. Uit de discussie blijkt dat er behoefte is om ervaringen met verschillende zuiveringstechnieken te vergelijken. De Unie van Waterschappen (Michael Bentvelsen) vertelt dat er een openbare website komt voor waterschappen om dit soort informatie te verzamelen. De Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (Corine Bakker) biedt aan om samen te werken in de communicatie over deze website.

Deelsessie Energy Trek

Deze deelsessie staat in het teken van het presenteren en selecteren van deelnemers voor de Energy Trek. In de Energy Trek gaan deelnemers samen met top experts op reis om hun ambitie van verduurzaming te realiseren.

Frank Visscher (voorzitter werkgroep Energie) geeft de aftrap van de deelsessie, waarin hij aan de hand van de ambities van het kabinet “100% Energieneutraal in 2050” de link legt naar het belang van een heldere visie op duurzaamheid om daadwerkelijk stappen voorwaarts te kunnen zetten.

Vervolgens gaan de deelnemers pitchten: een drietal zorginstellingen hadden zich vooraf gemeld om een presentatie te geven over hun ambities en uitdagingen om op het gebied van energie te verduurzamen.

De eerste deelnemer is het Antonie van Leeuwenhoek ziekenhuis, waarbij Annemiek Strijker aangeeft dat ze al goed op weg zijn in verduurzaming door het behalen van de milieuthermometer zilver en de renovatie van hun ketelhuis. Het ziekenhuis is vooral zoekende in het proces om te komen tot de inkoop van groene energie. Daarnaast wil ze graag meer bewustwording bij medewerkers creëren van hun bijdrage op het energiegebruik. Daarna volgt LUMC, waar de anesthesioloog Hans Friedericy vertelt over zijn droom: “een groene OK”.

De bewustwording van zijn eigen invloed als anesthesioloog op verduurzaming, ontstond bij het selecteren van anesthesie middelen en de gevolgen hiervan voor het milieu. Binnen het OK complex is hij begonnen met quick wins zoals het scheiden van afval. Nu is hij zoekende naar manieren waarop hij dit een stap verder kan brengen.

Tot slot volgt Altrecht, die voor de Milieuthermometer brons heeft gekozen als doelstelling. Hiervoor hebben zij al een volledige roadmap gemaakt. Zij zijn vooral zoekende naar een holistische aanpak waarbij een integrale visie in verduurzaming ontstaat, aldus Harmen Janse. Peter Rolf (werkgroep Energie) geeft de deelnemers zijn eerste feedback en er komen enthousiaste reacties uit de zaal die de deelnemers wellicht verder kunnen helpen. Een vierde enthousiaste kandidaat meldt zich in het publiek die ook graag zijn ambities wil delen: Jurgen Blijenbergh van Axioncontinu. Ook zijn organisatie is op de goede weg in verduurzaming maar hij heeft vooral behoefte aan support middels bijvoorbeeld een second opinion.

Resume is dat alle vier de deelnemers geselecteerd zijn voor de Energy Trek. Al met al was het een energieke start van een mooie ‘reis’ die we met de deelnemers gaan maken.

Toekomstagenda

Eric Mimmel van Radboudumc licht de visie van de werkgroep toekomstagenda toe. Hij start met een filmpje van Health Care Without Harm dat hem erg geïnspireerd heeft ([Do No Harm - YouTube](#)). Rode draad in zijn verhaal is de constatering dat de zorgsector is gericht op het leveren van kwaliteit van leven, het voorkomen en behandelen van ziekten en het voorkomen of verzachten van nodeloos lijden, maar dat de bedrijfsvoering van de zorgsector de kwaliteit van leven juist verlaagt en ziektegevallen veroorzaakt. Hier ligt de belangrijkste reden om de bedrijfsvoering te verduurzamen. Daarom is het mooi dat in de nulmeting al 42 zorginstellingen hebben aangegeven dat zij voorbeelden van investeringen in duurzaamheid willen delen met anderen. In de komende periode wordt verder gewerkt aan een leidraad Toekomstagenda.

Afsluiting en borrel

Na presentatie van de toekomstagenda worden twee nieuwe toetreders tot de Green Deal verwelkomd op het podium, Argos Zorggroep en Rijnstate zetten vandaag een symbolische handtekening.

De middag wordt feestelijk afgesloten met de bekendmaking van de winnaars van de Energy Trek. De dagvoorzitter bedankt iedereen voor de actieve bijdrage en vraagt de aanwezigen te verzamelen voor een update van de groepsfoto. Daarna is er volop gelegenheid om te netwerken tijdens de borrel!

Nieuwe toetreders tot Green Deal: Argos en Rijnstate

Voor meer informatie over de Green Deal Nederland op weg naar duurzame zorg kunt u contact opnemen met Judith Eijs, judith.eijs@rvo.nl, Rosa van der Linden, r.m.vanderlinden@minez.nl, Adriaan van Engelen, a.vanengelen@milieuplatformzorg.nl

Voor meer informatie over thema's en werkgroepen:

- Energie: Frank Visscher, Frank.Visscher@vanbeek.com
- Voeding: Adrie Jongenelen, a.jongenelen@thefoodprofessor.nl
- Medicijnresten in water: Jochem van Westerop, jochem.van.westerop@rws.nl
- Nulmeting: Luc Lenaerts, lucas.lenaerts@philips.com
- Toekomstagenda: Eric Mimmel, eric.mimmel@radboudumc.nl
- Regio aanpak: Edgar Zonneveldt, E.Zonneveldt@amsterdam.nl en Patrick Teunissen, Patrick.Teunissen@odnzk.nl

De netwerkbijeenkomst GD Nederland op weg naar duurzame zorg van 10 april 2017 vond plaats in Utrecht bij In de Driehoek en werd begeleid door Janneke Timmerman (min. EZ).

